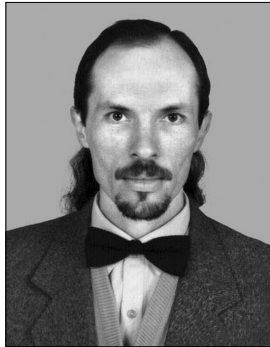

ДО 60-РІЧЧЯ

ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА А.В. ЄНИ

У грудні 2018 року виповнилося 60 років від дня народження відомому українському вченому-ботаніку, педагогу та популяризатору науки, доктору біологічних наук, професору Андрію Васильовичу Єні. Все його життя пов'язане з Кримом, при-

роду якого він досліджує, а набутими знаннями щедро ділиться, виховуючи молодих фахівців.

А.В. Єна народився 10 грудня 1958 р. у м. Сімферополь. Батько, Василь Георгійович Єна, видатний учений-географ, професор Таврійського національного університету, прищепив своїм синам любов до пізнання малої батьківщини, розкриття таємниць природи. Старший син став геологом, а молодший — біологом, присвятив своє життя вивченню багатого, різноманітного, надзвичайно цікавого для науки рослинного світу Криму. Прагнення до пізнання флори виявилось у нього ще у дитинстві. Під час навчання на біологічному факультеті Сімферопольського державного університету брав активну участь у науковій роботі, під керівництвом д. біол. н., проф. В.Г. Мішньова досліджував релікти дендрофлори Криму, опублікував в «Українському ботанічному журналі» першу наукову працю. По закінченні з відзнакою університету Андрій Васильович навчався в аспірантурі в Нікітському ботанічному саду УААН під керівництвом д. біол. н., проф. В.М. Голубєва. У 1986 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Популяционно-количественный состав и экологические особенности вечнозеленых реликтов дендрофлоры Крыма и проблемы их охраны». У роботі вперше було визначено межі та структуру кримської частини ареалів видів дослідженої групи, ландшафтно-екологічний діапазон, в якому вони

представлені, вікові спектри популяцій та оцінено їх життєвість; обґрунтовано роль *Arbutus andrachne* L. як цінного ландшафтно-екологічного індикатора.

Андрій Васильович Єна працює у Кримському сільськогосподарському інституті (з 2004 р. — Кримський агротехнологічний університет): з 1986 р. — асистентом, з 1989 р. — доцентом кафедри ботаніки, фізіології рослин та генетики, з 2009 р. — завідувачем кафедри фітодизайну та ботаніки.

Основна робота Андрія Васильовича — педагогічна. До студентів він ставиться з великою повагою та намагається долучити їх до творчої співпраці. Його лекції побудовані таким чином, щоб навчити студентів аналізувати та осмислювати викладений матеріал. Ми мали нагоду відвідати його лекції та переконалися в їх оригінальності. Успіхи А.В. Єни у науково-педагогічній праці двічі були відзначені дипломом «Соросівський доцент» (1995, 1997).

Надзвичайна вимогливість до себе як до науковця і людини, об'єктивність в аналітичних судженнях поєднуються в Андрія Васильовича із доброзичливістю, бажанням допомогти, коректними зауваженнями.

З часом молодий учений розпочав тривале та планомірне вивчення всієї флори Криму, особливу зацікавленість виявив до проблеми ендемізму. У 2009 р. А.В. Єна успішно захистив докторську дисертацію на тему «Феномен флористического эндемизма и его проявления в Крыму». Комплексне дослідження цього явища здійснено вперше для регіону, з нових позицій і з урахуванням нових матеріалів проаналізовано загальну історію географії рослин взагалі та зокрема в Україні, запропоновано та обґрунтовано поняття фітоніші як об'єкта географії рослин, на основі якого розроблено алгоритм системного фітогеографічного дослідження. Автором розглянуто різні аспекти

концепції ендемізму, здійснено нове флористичне районування Кримського півострову та вперше — ландшафтний розподіл регіонального ендемізму. Визначено фундаментальні закономірності виявів вузького ендемізму, встановлено роль ендемічних таксонів у розвитку рослинного покриву. Теоретичні висновки автора ґрунтуються на глибокому знанні флори, зокрема на оригінальних флористичних матеріалах, узагальнених ним у монографії «Природная флора Крымского полуострова» (2012). Це критичне зведення про таксономічне різноманіття дикорослих судинних рослин регіону підготовлене із урахуванням сучасних номенклатурно-таксономічних і ботаніко-географічних даних. Наведено відомості про 2536 видів та підвидів з 760 родів і 270 родин та критичні коментарі до багатьох із них.

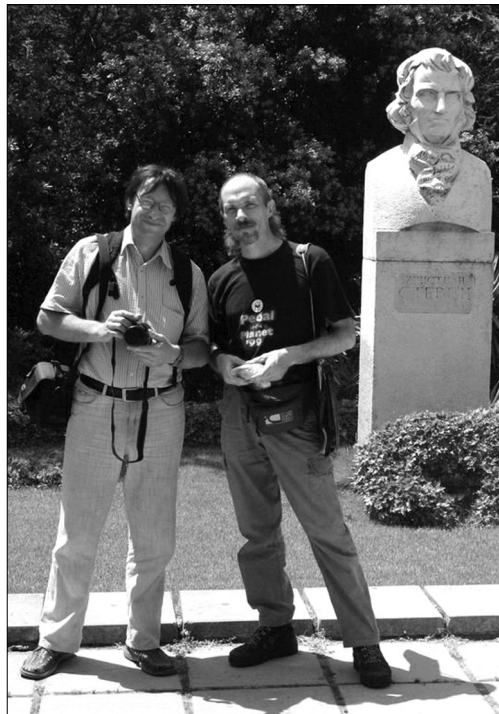
У наукових колах Андрія Васильовича добре знають як експерта з флори Криму. Його інтереси пов'язані із систематикою, флористикою, фітогеографією, охороною природи, історією науки. Він автор та співавтор понад 700 наукових та науково-популярних праць, зокрема 27 колективних монографій, має авторське свідоцтво за розробку концепції створення національного природного парку «Таврида» тощо.

Велика заслуга А.В. Єни в упорядкуванні та систематизації гербарію його рідного університету (CSAU). Це великі колекції, котрі презентують як історичні, так і сучасні, часто серійні матеріали, які протягом тривалого часу збирав куратор, його колеги та студенти. Нині їх обсяг перевищив 70 тис. гербарних аркушів. Гербарій використовують, зокрема, при підготовці таких видань, як Atlas Florae Europaeae, Червона книга України, Екофлора України та інших флористичних зведень, а також у навчальному процесі.

Перлинами літератури стали науково-популярні праці, написані у співавторстві з батьком та братом, в яких Андрій Васильович бере найактивнішу участь. Природа Криму, його історія, етнографія, географія, рослинний покрив та багато іншого для ювіляра — відкрита книга. Про це свідчать назви книг, наприклад,

А.В. Єна, В.В. Протопопова, А.П. Ільїнська.
Сімферополь, 2003

Р.Я. Кіш та А.В. Єна біля пам'ятника
Х. Стевену. Нікітський ботанічний сад, 2007

«Открыватели земли крымской» (2007), «Перевалами Горного Крыма» (2007), «Люция Крыма» (2009), «Краткий географический словарь Крыма» (2009, 2011), «Куэсты Крымского предгорья» (2010), «Заповедные ландшафты Тавриды» (2013), «На равнинах Крыма» (2015) тощо. Актуальні цікаві науково-популярні видання супроводжуються творчо-поетичним натхненням, бажанням донести до читача не лише ґрунтовні наукові знання, а й необхідність бережного ставлення до природи та її охорони.

Андрій Васильович не лише із захопленням розповідає про багатство та красу природи Крима, а і всіляко сприяє збереженню її фіто-різноманіття. Він співавтор Червоної книги України (2009), низки наукових статей про рідкісні види, їх стан та охорону. Одночасно, усвідомлюючи посилення процесу адвентивізації флори, він зацікавився чужорідними видами рослин, здійснює моніторинг їх поширення в Криму. Підтримує тісні зв'язки з аматорами-ботаніками, які захоплюються фотографуванням рослин і залучає їх до цілеспрямованих пошуків цікавих видів.

Багато сил учений віддає громадській роботі: є активним членом Українського ботанічного товариства, міжнародного Комітету з картування флори Європи, старшим координатором Кримського регіонального центру «Euro+Med Plant Base», Асоціації з підтримки біологічної та ландшафтної різноманітності Криму, редколегій декількох видань.

А ще у нашого колеги є милий для душі об'єкт — *Hedera helix* L., 270 сортів якого він вирощує на невеликій прибудинковій ділянці. Як у творчої особистості це хобі давно переросло у наукові дослідження: А.В. Єна є автором декількох статей, а також «Методики проведення експертизи сортів плюща звичайного (*Hedera helix*) на відмінність, однорідність і стабільність». Один із виведених ним сортів, зареєстрований у International Register of Ornamental Plant Cultivars, він назвав на честь батька (Papa Yena).

У свої 60 років професор А.В. Єна сповнений творчих сил і планів. Гречно вітаємо вельмишановного Андрія Васильовича, колегу та широкого друга, з ювілеєм та зичимо йому творчої наснаги на многая і благая літа!

М.В. Шевера, В.В. Протопопова, С.В. Клименко